

Краєзнавство у подунайському співробітництві: VI Міжнародна наукова конференція «Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри» (м. Одеса, 28-29 квітня 2017 р.)

28–29 квітня 2017 р. у Одеському національному морському університеті відбулася VI Міжнародна наукова конференція «Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри». Конференція організована кафедрою українознавства, історико-правових та мовних дисциплін ОНМУ. Співорганізаторами роботи наукового заходу стали провідні вчені Інституту історії НАН України, Науково-дослідного інституту українознавства, Національної спілки краєзнавців України. У рамках міжнародного наукового співробітництва свої зусилля об'єднали історики та філологи ОНМУ, кафедра історії, філософії та теології Університету «Нижній Дунай» (м. Галац, Румунія), Національна рада із вивчення архівів спецслужб та Інститут із розслідування злочинів комунізму і пам'яті румунської еміграції (м. Бухарест, Румунія), Державний університет Молдови (м. Кишинів, Республіка Молдова).

Відкриття конференції відбулося 28 квітня у Актівій залі Одеського національного морського університету. У вітальному слові ректор ОНМУ доктор технічних наук, професор Руденко Сергій Васильович подякував іноземним гостям-учасникам конференції, міській адміністрації, українським вченим, які з'їхалися з різних регіонів України та висловив переконання, що чергова зустріч науковців різних країн сприятиме подальшій інтеграції нашої держави у європейську спільноту.

Представник Міністерства закордонних справ України в Одесі Ржепішевський Костянтин Іванович висловив переконання, що ініціатива проведення міжнародного наукового форуму стане вагомим внеском у розвиток дружніх відносин між Україною, Румунією та Республікою Молдова.

Наступне слово було надано Генеральному консулу Румунії в Одесі, доктору економічних наук Емілу Рапчі, який відмітив важливість проведення міжнародної наукової конференції в Україні на шляху до європейського майбутнього країни, подоланню історичних міфів та непорозумінь у стосунках між нашими народами.

Представник Управління культури, національностей, релігій та охорони об'єктів культурної спадщини Одеської облдержадміністрації Різнікова Ярослава Олексіївна зазначила, що колектив кафедри українознавства, історико-правових та мовних дисциплін морського університету проводить науковому конференцію не перший рік, а за славною традицією, яка починалась майже 12 років тому. За цей час, підкреслила пані Ярослава, наукове дійство стало широко відомим для науковців не лише в Україні, а й за її межами, за що одеська адміністрація дякує її організаторів, а особливо заступника голови оргкомітету доктора історичних наук, професора Михайлуцу Миколу Івановича, за його вклад у популяризацію історичної науки в Одесі та за її межами. Урочисте відкриття конференції завершив музичний супровід студентського ансамблю ОНМУ, виконана ними пісня «Україна – це ми» зібрала щирі та емоційні овації присутніх.

Після завершення урочистої частини конференції науковці та гості перейшли до першого етапу практичної роботи – круглого столу на ак-

туальну тему сьогодення: «Декомунізаційні процеси в країнах євро регіону Нижній Дунай: засоби, досвід, наслідки...». До участі у ньому були запрошені провідні фахівці з Інституту історії НАН України, Українського інституту національної пам'яті (м. Київ, Україна), Інституту із розслідування злочинів комунізму і пам'яті румунської еміграції (м. Бухарест, Румунія), Національної ради із вивчення архівів спецслужб (м. Бухарест, Румунія), Інституту соціальної історії «ProMemoria» (м. Кишинів, Республіка Молдова) наукових установ та громадських організацій України, фахівці з вивчення соціальної історії та історичної пам'яті народу. Модератори круглого столу були представлені з боку України – доктор історичних наук, професор Михайлуца М. І. (м. Одеса) та з боку запрошених – доктор історичних наук, професор Петренку Анатоль (м. Кишинів, Республіка Молдова).

З вітальним словом до науковців звернувся професор Михайлуца М. І., який зазначив, що проблематика обговорення вибрана не даремно, оскільки в Україні процеси декомунізації незавершені, а надалі продовжуються. Прихильники декомунізації нашоухуються на опір чиновників, які не бажають змін у країні. Це актуалізує науковий форум українських та зарубіжних вчених та робить досвід корисним для наших спільнот.

Розпочати дискурс про декомунізацію в Україні було надано доктору історичних наук, професору, заслуженому діячу науки і техніки України Киридон Аллі Миколаївні (Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво» м. Київ). Професорка зазначила, що українське суспільство від часу проголошення незалежності переживає кардинальні зміни, увесь цей час доводиться шукати відповіді на базові питання: як перейти від уламків Радянського Союзу до сучасної європейської держави в умовах слабкої державницької традиції та слабкості політичних еліти, як органічно поєднати ефективно українське державотворення та поліетнічний та полікультурний характер суспільства і забезпечити справжню інтеграцію.

Наступним доповідачем став директор Інституту із розслідування злочинів комунізму і пам'яті румунської еміграції, професор Раду Преда (м. Бухарест, Румунія), який підняв питання про залишки комуністичної культури в пам'яті румунського народу та можливі шляхи їхнього подолання.

Завідувач відділу історії України періоду Другої світової війни Інституту історії України НАНУ (м. Київ), д.і.н., професор Лисенко О.Є. відмітив, що проблема пам'яті про Другу світову війну в сучасній Україні дуже не проста і постає у двох площинах. Перша – пов'язана з пам'яттєвими практиками, так би мовити «знизу», й органічно детермінована реаліями воєнної доби. Друга, яка формує політикум і державу, пропонує суспільству згори офіційні мнемонічні ритуали і церемонії, що, як правило, віддзеркалюють ідеологію тих політико-олігархічних груп, перебуваючих при владі. Доповідач звернув увагу учасників обговорення на необхідність дуже виваженого підходу до зазначеної проблеми у реаліях сьогодення.

Питання реалізації політики декомунізації в Республіці Молдова було піднято д.і.н., професором А. Петренку. У виступі зазначувалось, що на пострадянському просторі різних країн є свої історичні особливості та специфіка проходження суспільством цього складного процесу, але досвід кожної з них може бути корисним для інших.

Старший науковий співробітник Інституту із розслідування злочинів комунізму і пам'яті румунської еміграції (м. Бухарест, Румунія) Космін Будеанке розповів, що упродовж існування установи було проведено археологічні розкопки місць можливих поховань жертв комуністичного режиму, унаслідок чого знайдені безсумнівні докази масовості жертв тоталітарної системи. Це дає можливість родинам постраждалих відшукати історичну правду та зруйнувати стереотипні догми про комуністичне минуле в Румунії, що безумовно, полегшує процеси декомунізації.

Наступне слово було надано к.і.н., старшому науковому співробітнику Інституту історії України НАНУ (м. Київ) Пастушенко Т. В., яка, розвиваючи думку професора Лисенка О. Є., зазначила, що День перемоги в Україні нині поєднує в собі складний багатошаровий вузол конфліктів між різними версіями та інтерпретаціями пам'яті про Другу світову (Велику Вітчизняну) війну, різними способами святкування і конкуруючими групами учасників та свідків війни. Дослідження історії формування традиції цього свята, вивчення соціального портрету його учасників, їх ставлення до меморіальних місць і пам'ятних практик може допомогти формуванню консенсусу в суспільстві.

Жваву зацікавленість викликала доповідь д.і.н., професора Михайлуци М. І., присвячена проблемам декомунізації по-одеськи в історії й сьогодні. Професор провів паралелі між перейменуванням вулиць в Одесі під час румунської окупації в часи Другої світової війни та теперішнім часом, зосередивши увагу на необхідності пропаганди історичної правди та історичних знань серед населення.

Дослідниця історії Народного Руху України, к.і.н. Шипотілова О. розповіла про громадсько-політичну діяльність рухівських осередків на Півдні України наприкінці 1980-х – початку 1990-х рр., яка була своєрідним прологом декомунізаційної політики сьогодні.

Представник Українського інституту національної пам'яті (м. Київ) Б. Короленко проаналізував діяльність державних установ різного рівня у перейменуванні населених пунктів у 2016 р. в контексті Закону «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарного режимів в Україні і заборони пропаганди їх символіки» та державної політики у сфері національної пам'яті.

Усі доповіді жваво обговорювалися. Ефективному спілкуванню україномовних учасників та іноземних гостей сприяли лінгафонні пристрої, які люб'язно надало для конференції румунське консульство в Одесі.

Після круглого столу учасники розійшлися працювати по секціях: «Історія народів та етносів Півдня України у часи імперій, тоталітаризму, демократії» (модератори – Бачинська Олена Анатоліївна, д.і.н., професор, завідувач кафедри історії України Одеського національного університету імені І.І. Мечникова; Сінкевич Євген Григорович, д.і.н., професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Чорноморського національного університету імені Петра Могили; Тарнавський Ігор Станіславович, д.і.н., професор кафедри історії Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»).

«Проблеми української та іноземної термінології і термінографії, мовні взаємовпливи» (модератори – Варинська Алла Михайлівна, к.філол.н., доцент, завідувачка кафедри українознавства Національного університету «Одеська морська академія»; Нахапетова Ольга Віталіївна – старший викладач кафедри українознавства, історико-правових та мовних

дисциплін ОНМУ); «Духовність, традиції та обрядовість української та «сусідніх» етнокультур» (модератори – Петренко Ірина Миколаївна, д.і.н., професор кафедри педагогіки та суспільних наук ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»); Бонь Олександр Іванович, к.і.н., доцент кафедри історії України Київського університету імені Бориса Грінченка). «Історія християнської церкви та доля інших конфесій у регіоні» (модератори – Діанова Наталя Миколаївна, д.і.н., професор кафедри історії України Одеського національного університету імені І.І. Мечникова; Котляр Юрій Вадимович, д.і.н., професор, завідувач кафедри історії Чорноморського національного університету імені Петра Могили); «Роль архівних установ, музеїв та виставок у збереженні та популяризації культурно-історичної спадщини» (модератори – Тюрменко Ірина Іванівна, д.і.н., професор, завідувач кафедри історії та документознавства Національного авіаційного університету; Вінцовський Тарас Степанович, д.і.н., доцент кафедри історії України Одеського національного університету імені І.І. Мечникова).

Загалом до участі у круглому столі та секційних засіданнях долучилися представники наукової спільноти від 30 вишів різних регіонів України (від Ужгорода до Харкова і від Києва до Ізмаїла) та провідних університетів і наукових інститутів Румунії, Республіки Молдова. У конференції взяли участь дослідники дев'яти вишів та коледжів міста Одеси, а також співробітники Одеського, Миколаївського обласних державних архівів.

29 квітня була реалізована широка культурна програма конференції з відвідуванням міст історичної та бойової слави Одеси.

Слід зазначити витриманий міжнародний статус та високий науковий рівень конференції. Вона залучила та об'єднала інтереси істориків, релігієзнавців, культурологів, етнологів, мовознавців, краєзнавців, бібліографів, архівознавців, журналістів. Продовжуючи ще з 2007 року вірно обраний напрям у тематиці конференції, в умовах непростого економічного ситуації країни, оргкомітет конференції і редакційна колегія традиційно до відкриття заходу забезпечили видання збірки наукових праць (доповідей на круглому столі та секційних повідомлень), яку отримав кожний учасник наукового форуму та

наукові бібліотеки України. Цього разу збірка вийшла друком у національному стилі, з обкладинкою, художньо прикрашеною стрічкою з національного орнаменту України та прапорів Євросоюзу, України, Республіки Молдови та Румунії. (див.: Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри: збірка наукових праць. Вип. 6 / відп. ред. М.І. Михайлуца. – Херсон: Грінь Д.С., 2017. – 460, [1] с.).

До збірки увійшло: 84 наукові статті, поданих 95 науковцями, з них 22 докторів наук, 3 докторантів, 40 кандидатів наук, 20 викладачів, 4 аспірантів та 1 студента.

Організатори висловили вдячність учасникам форуму та одеським меценатам – Народному депутату України III, VI, VII скликань, Почесному громадянину Одеської області Сергію Рафаїловичу Гриневецькому, а також директору ТОВ «Південний сенат» Ксандінову Н. Т., директору ТОВ «ПЕТРЕЛ ПОРТ СОЛЮШН» Назарку В. М., колишнім випускникам «Водного» – ОНМУ В'ячеславу Гергієву та Дмитру Плісюку.

**Південь України:
етноісторичний,
мовний, культурний
та релігійний
виміри**